

ВІДГУК
офіційного опонента
кандидата юридичних наук, доцента Рошиної Інни Олександрівни
на дисертацію Нордіо Вадима Вікторовича на тему:
«Кримінальна відповідальність за правопорушення, вчинені
виконавцями (державними або приватними) чи стосовно них»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 081«Право», галузь знань 08 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження Нордіо Вадима Вікторовича зумовлена особливою значущістю забезпечення реального та своєчасного виконання судових рішень як однієї з ключових гарантій реалізації принципу верховенства права та ефективності правосуддя в Україні. Виконання судового рішення становить завершальну стадію судового захисту порушених прав, свобод та законних інтересів особи і є невід'ємною складовою права на справедливий суд, гарантованого Конституцією України, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та практикою Європейського суду з прав людини. Саме ефективність механізму примусового виконання судових рішень визначає реальний рівень довіри суспільства до судової влади та держави загалом. Ці засади покладено в основу дослідження проблем кримінально-правової охорони діяльності державних і приватних виконавців.

Запровадження інституту приватних виконавців істотно трансформувало систему примусового виконання судових рішень, сформувавши нову модель реалізації державної функції у сфері виконавчого провадження. Поряд із державними виконавцями приватні виконавці отримали широкі владні повноваження щодо забезпечення виконання рішень судів та інших органів, що, у свою чергу, обумовило виникнення нових кримінально-правових ризиків як у сфері їх професійної діяльності, так і щодо посягань, спрямованих проти них. Водночас сучасне кримінальне законодавство України містить низку норм, які встановлюють кримінальну відповідальність як за кримінальні правопорушення, вчинені державними чи приватними виконавцями, так і за кримінально протиправні посягання на

їх професійну діяльність, однак практика застосування цих положень залишається неоднорідною та нерідко породжує складні питання кримінально-правової кваліфікації.

Особливої актуальності зазначена проблематика набуває в умовах реформування системи правосуддя, подальшого розвитку інституту приватного виконання, гармонізації національного законодавства з правом Європейського Союзу та виконання міжнародних зобов'язань України.

Актуальність дослідження обумовлюється також наявністю численних законодавчих прогалин і колізій. Зокрема, чинне кримінальне законодавство неоднозначно визначає кримінально-правовий статус державного та приватного виконавця як спеціального суб'єкта кримінального правопорушення, викликають дискусії питання співвідношення статусу службової особи та особи, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, недостатньо врегульованими залишаються питання кваліфікації службових кримінальних правопорушень, підкупу виконавців, втручання у їх діяльність, підроблення офіційних документів, а також кримінально-правової оцінки окремих діянь, що вчиняються у сфері виконавчого провадження. Це негативно впливає на єдність правозастосовної практики та потребує належного наукового осмислення.

Враховуючи вищезазначене, тема дисертаційного дослідження Нордіо Вадима Вікторовича, присвяченого питанням кримінальної відповідальності за правопорушення, вчинені виконавцями (державними або приватними) чи стосовно них, є актуальною та має вагоме науково-теоретичне і практичне значення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації Нордіо Вадима Вікторовича, та їх достовірність не викликають сумнівів. Отримані автором результати ґрунтуються на положеннях сучасної кримінально-правової науки та

забезпечені належним методологічним, нормативним і емпіричним підґрунтям.

Обґрунтованість і достовірність отриманих автором наукових результатів забезпечено використанням системи загальнонаукових і спеціально-юридичних методів наукового пізнання, які дали змогу здійснити комплексний аналіз питань кримінальної відповідальності за правопорушення, вчинені державними або приватними виконавцями чи стосовно них. Обраний методологічний інструментарій відповідає меті та завданням дослідження і сприяв забезпеченню наукової об'єктивності, всебічності та достовірності отриманих результатів.

Методологічну основу дисертаційного дослідження становить сукупність взаємопов'язаних філософських, загальнонаукових та конкретно-наукових підходів і методів. Зокрема, загальну спрямованість дослідження визначено із застосуванням цивілізаційного, діалектичного та антропологічного підходів; загальнонаукову методологічну основу становили системний, структурний, функціональний, формально-логічний, феноменологічний, герменевтичний та статистичний методи, а також принципи об'єктивності, детермінізму, історизму, конкретності й діяльнісний підхід. Серед конкретно-наукових методів використано доктринальний, формально-догматичний, логіко-юридичний, системно-структурний, праксеологічний та прогностичний методи.

Нормативну основу дисертації становлять Конституція України, Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України та законодавство у сфері примусового виконання судових рішень.

Отже, обраний автором методологічний інструментарій, належна нормативна та емпірична база дають підстави вважати наукові положення, висновки і рекомендації дисертації обґрунтованими, достовірними та такими, що відповідають поставленій меті й завданням дослідження.

Дисертантом правильно сформульовано мету дослідження. Зокрема, метою дисертаційної роботи є розробка теоретичних та прикладних аспектів

кримінально-правової протидії правопорушенням, вчинених виконавцями (державними та приватними) чи стосовно них, а також внесення пропозицій про вдосконалення чинного кримінального законодавства України та практики його застосування в цій сфері. Відповідно до поставленої мети дисертантом сформульовано такі завдання дослідження: охарактеризувати нормативно-правове регулювання примусового виконання рішень в Україні та діяльності виконавців, визначивши його правову природу; визначити поняття та систему кримінальних правопорушень, вчинених виконавцями (державними та приватними) чи стосовно них; встановити основні підходи в науковій літературі та в судовій практиці щодо визначення статусу державних виконавців як відповідних спеціальних суб'єктів; встановити основні підходи в науковій літературі та в судовій практиці щодо визначення статусу приватних виконавців як відповідних спеціальних суб'єктів; охарактеризувати підроблення виконавцями офіційних документів з урахуванням особливостей ухвалення рішень у виконавчих провадженнях; виявити особливості зловживання виконавцями своїми службовими повноваженнями та виокремлення ознак, що характеризують таку їх кримінально-протиправну поведінку; визначити особливості підстави кримінальної відповідальності виконавців за підкуп з урахуванням матеріалів судової практики; охарактеризувати кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, ознакою складів потерпілих є виконавець; визначити, чи впливають на кримінальну відповідальність особи, яка злісно ухиляється від сплати аліментів недоліки в роботі виконавця під час примусового виконання рішень; сформулювати рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення кримінального законодавства України.

Таким чином, аналіз виконаної дослідницької праці дає підстави стверджувати що заявлені завдання успішно виконані, а мета дисертації досягнута.

Належними є законодавча та доктринальна база дослідження кримінальної відповідальності за правопорушення, вчинені виконавцями (державними або приватними) чи стосовно них. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджена якісним аналізом наявних з цієї проблематики у доктрині кримінального права літературних джерел (275).

Дисертаційна робота Нордіо Вадима Вікторовича вирізняється самостійністю та завершеністю. Ознайомлення з науковими положеннями, висновками і пропозиціями дисертації В.В. Нордіо дає змогу зауважити точність формулювань, дотримання технічних вимог, увагу до деталей, акуратність. Усе вказане вище забезпечило обґрунтованість та достовірність сформульованих у дисертації наукових положень, висновків і рекомендацій.

Про обґрунтованість наукових висновків свідчить і належна емпірична база дослідження, яку становлять остаточні судові рішення (вироки суду першої інстанції, ухвали суду апеляційної інстанції та постанови Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду (всього було проаналізовано близько 100 рішень судів першої, апеляційної та касаційної інстанцій).

Оцінка новизни представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень та рівня виконання поставленого наукового завдання. Дисертаційне дослідження є першим в Україні комплексним монографічним дослідженням проблем кримінальної відповідальності за правопорушення, вчинені державними або приватними виконавцями чи стосовно них. Результати дисертаційного дослідження, сформульовані у вступі та висновках дисертації, мають важливе теоретичне та практичне значення, містять наукову новизну та пропозиції щодо удосконалення і застосування законодавства. Серед результатів дисертаційного дослідження, які визначають його новизну та заслуговують на підтримку й визнання елементами наукової новизни - висновки і положення, що обґрунтовані вперше в дисертації.

Так, дисертантом виокремлено кримінальні правопорушення, що вчиняються виконавцями (державними та приватними) чи стосовно них, під якими запропоновано розуміти передбачені в Особливій частині КК України умисні суспільно небезпечні діяння, вчинені суб'єктом кримінального правопорушення, спрямовані на порушення порядку здійснення виконавчого провадження як завершальної стадії судового провадження і примусового виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб). Про внесок автора у розвиток кримінального права свідчить запропонована класифікація кримінальних правопорушень, що вчиняються виконавцями (державними та приватними) чи стосовно них: 1) кримінальні правопорушення, вчинені виконавцями (державними та приватними), тобто якщо виконавці виступають суб'єктами кримінальних правопорушень (статті 358, 365-2, 368-4 КК України); 2) кримінальні правопорушення, що вчиняються стосовно виконавців (державних та приватних), тобто якщо виконавці є об'єктом кримінально-правового впливу (частини 2, 3 ст. 342, ст. 343, ст. 347 КК України);

3) кримінальні правопорушення, які вчиняються у сфері примусову виконання рішень, тобто виконавці не є ні суб'єктами кримінальних правопорушень, ні об'єктами кримінально-правового впливу, однак їх поведінка може впливати на наявність відповідного складу кримінального правопорушення (статті 164, 165, 384, 385 КК України); Окрім цього встановлено, що невизнання у кримінально-правовому розумінні приватних виконавців особами, які здійснюють професійну діяльність, пов'язану з надання публічних послуг, а віднесення їх до службових осіб, не повинно тягнути автоматичного виключення приватних виконавців з числа осіб, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але надають публічні послуги (пп «б» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII), який має адміністративно-правову природу та для якого є індіферентним поділ на 28 службових осіб та осіб, які здійснюють професійну діяльність, пов'язану з

надання публічних послуг. Уперше охарактеризовано адміністративно-правову природу діяльності державних і приватних виконавців щодо примусового виконання рішень, зокрема, особливості делегування повноважень з примусового виконання рішень приватними виконавцями та її безпосереднє здійснення державними виконавцями, спрямованість діяльності приватних та державних виконавців до досягнення публічного інтересу, яка обумовлює виокремлення їх спеціальних ознак як суб'єктів кримінальних правопорушень, а саме службових осіб (представників влади), а не осіб, які здійснюють професійну діяльність, пов'язану з надання публічних послуг.

Окремі положення автор удосконалив. Зокрема, уявлення науковців про те, що приватний виконавець, ураховуючи характер повноважень, якими він наділений під час примусового виконання судових рішень, не є особою, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, а належить до службових осіб, виконуючи одночасно функцію представника влади та адміністративно господарську функцію; Запропоновано виключити вказівку на приватного виконавця з диспозицій статей 365-2 та 368-4 КК України; підходи вчених щодо необхідності уніфікації кількості та формулювань суспільно небезпечних діянь, передбачених у ч. 2 ст. 358 та ст. 366 КК України. Для обґрунтування такого підходу використано аргумент, що дисбаланс між кількістю таких діянь у цих статтях, використання законодавцем у диспозиції ч. 1 ст. 366 КК України відкритого переліку, який закінчується невизначеним діянням «інше підроблення офіційних документів», може негативно вплинути на однакове застосування кримінального закону до типових форм кримінальних правопорушень; уявлення про правовий статус виконавців, який має кримінально-правове значення під час кваліфікації вчиненого ним кримінального правопорушення, а саме його наявність у відповідних темпоральних межах (відкриття виконавчого провадження та винесення про це постанови; закінчення виконавчого провадження з підстав, передбачених

законодавством України); підходи, що диференціація кримінальної відповідальності за протиправний вплив на працівника правоохоронного органу (статті 343, 345, 348, 349 КК України) та відсутність такої диференціації кримінальної відповідальності стосовно виконавця обумовлює висновок, що стосовно виконавця втручання в його діяльність може бути вчинено в будь-який спосіб, передбачений статтями 345, 348, 349 КК України, за винятком умисного знищення або пошкодження майна, та потребує кваліфікації за ст. 343 КК України; формулювання потерпілих у статтях 342, 343 та 347 КК України шляхом вказівки не лише на державних та приватних виконавців, а на осіб, які здійснюють професійну діяльність, пов'язану з надання публічних послуг, ураховуючи недосконалий перелік таких осіб у КК України та задля потреб однакової кримінально-правової охорони осіб, які виконують близькі за своїм значенням професійні функції з надання публічних послуг.

Теоретична та практична значущість результатів дисертаційного дослідження полягає у тому, що викладені в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції мають прикладний характер, сприятимуть подальшому вдосконаленню кримінальної відповідальності за правопорушення, вчинені виконавцями (державними або приватними) чи стосовно них, використовуються та можуть бути використані у:

науково-дослідній діяльності – для подальшого вивчення проблем кримінальної відповідальності за правопорушення, вчинені виконавцями (державними або приватними) чи стосовно них, а також іншими особами, які надають публічні послуги (підтверджено довідкою ВНЗ «Національна академія управління» та актом впровадження Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України);

освітній діяльності – для підготовки підручників, навчальних посібників, під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право. Особлива частина» та «Актуальні проблеми кримінального права і процесу України» (визначено актами впровадження ВНЗ «Національна академія

управління» та Київського столичного університету імені Бориса Грінченка);

правотворчості – під час напрацювання змін та доповнень до КК України в частині відповідальності правопорушення, вчинені виконавцями (державними та приватними) чи стосовно них, а також іншими особами, які надають публічні послуги;

правозастосовній діяльності – під час здійснення правозастосовної діяльності працівниками органів досудового розслідування, суддями, а також під час виконавчих проваджень виконавцями (державними або приватними).

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях. Основні положення і результати дисертаційного дослідження, сформульовані в дисертації, відображено в 7 наукових публікаціях, серед яких 4 наукові статті – у вітчизняних виданнях, включених МОН України до переліку фахових видань України (категорія «Б»), а також чотири – тези доповіді у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, круглих столів. Результати дослідження доповідалися на міжнародних та таких всеукраїнських науково-практичних конференціях та заходах: VI Всеукраїнській науково-практичній конференції «Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні» (м. Львів, 9 грудня 2022 року), круглому столі «Права людини в умовах воєнного стану в Україні» (м. Київ, 7 грудня 2023 року), XVII Міжнародній науковій Інтернетконференції «Національна безпека у фокусі викликів глобалізаційних процесів в економіці» (Україна-Бразилія, 29–30 грудня 2024 року), II Міжнародній науково-практичній конференції «Державотворчі процеси в Україні: реалії сьогодення» (м. Луцьк, 30 квітня 2025 року).

Наведене дозволяє підтвердити достатній рівень апробації основних результатів дослідження.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому, оформлення,

мови, стилю та дотримання академічної доброчесності. Положення дисертаційного дослідження викладені логічно, послідовно, відповідно до плану, структура якого дає змогу повно, комплексно та системно дослідити проблематику кримінальної відповідальності за правопорушення, вчинені виконавцями (державними або приватними) чи стосовно них.

Дисертаційне дослідження складається зі вступу, переліку умовних скорочень, трьох розділів, які містять одинадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 234 сторінки, з яких основний текст дисертації – 172 сторінки, список використаних джерел – 33 сторінки (275 найменувань), додатки на 13 сторінках.

Кожен із трьох розділів дисертаційного дослідження закінчується висновками, в яких підбито основні підсумки відповідного етапу дослідження. У загальних висновках систематизовано основні наукові положення та рекомендації, сформульовані автором за результатами дослідження.

Робота виконана грамотною українською мовою.

Порушень академічної доброчесності опонентом не виявлено.

Таким чином, ознайомлення із представленою дисертацією **Нордіо Вадима Вікторовича** на тему: *«Кримінальна відповідальність за правопорушення, вчинені виконавцями (державними або приватними) чи стосовно них»* свідчить, що в ній містяться результати проведених автором досліджень та отримані ним нові науково обґрунтовані результати, які у сукупності розв'язують наукове завдання дослідження: комплексно досліджено питання кримінальна відповідальність за правопорушення, вчинені виконавцями (державними або приватними) чи стосовно них, на цій основі сформульовано пропозиції до законодавства, а також рекомендації до практики застосування положень досліджуваного кримінального правопорушення.

Вказані вище позитивні моменти дисертації не виключають

наявності у дослідженні **положень і пропозицій, які або викликають зауваження** або ж вимагають додаткової аргументації. Серед таких положень роботи можна виділити ті, які повинні стати предметом обговорення на захисті:

1. Автор обґрунтовує висновок про те, що приватний виконавець є представником влади та службовою особою, а не особою, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг. Такий висновок має безперечну наукову новизну, однак викликає дискусію з огляду на існуючу конструкцію Кримінального кодексу України, Закону України «Про запобігання корупції» та усталені підходи правозастосовної практики, які відносять приватного виконавця саме до категорії осіб, що надають публічні послуги. Тому можливі колізії між авторською концепцією та чинним нормативним регулюванням, а також як наслідки запропонованого підходу для застосування статей 365-2, 368-4 КК України та інших спеціальних норм.

2. Автор активно використовує матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень, що є безумовною перевагою дослідження. Водночас окремі висновки щодо поширеності тих чи інших кримінальних правопорушень, особливостей їх кваліфікації та тенденцій судової практики потребували б ширшого використання офіційної статистики Офісу Генерального прокурора, Державної судової адміністрації України, Міністерства юстиції України та інших органів. Поєднання емпіричних матеріалів із офіційною статистикою зробило б аргументацію більш переконливою.

3. Зважаючи на сучасні умови функціонування системи правосуддя України, недостатньо досліджено в дисертації особливості кримінально-правової охорони діяльності виконавців в умовах воєнного стану: питання щодо виконання судових рішень на тимчасово окупованих територіях; діяльність виконавців у районах проведення бойових дій; особливості

кримінально-правової оцінки посягань на виконавців під час воєнного стану; вплив законодавства про воєнний стан на виконання судових рішень.

4. Автор справедливо звертає увагу на значення виконання судових рішень як складової права на справедливий суд, водночас аналіз практики Європейського суду з прав людини має переважно загальний характер. Варто було б більш повно дослідити міжнародно-правові стандарти захисту діяльності виконавців і ширше використати рішення ЄСПЛ щодо: позитивних обов'язків держави забезпечити ефективне виконання судових рішень; гарантій незалежності органів примусового виконання; ефективних засобів юридичного захисту при невиконанні судових рішень.

5. Автор пропонує власне бачення системи кримінальних правопорушень, вчинених виконавцями або стосовно них, однак окремі категорії, зокрема «правопорушення, вчинені у сфері примусового виконання рішень», залишаються недостатньо відмежованими від інших кримінальних правопорушень проти правосуддя і більш чітко формулювання критеріїв класифікації дозволило б уникнути неоднозначного тлумачення запропонованої автором системи.

Наведені зауваження мають переважно дискусійний і рекомендаційний характер та не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження. Робота є самостійним, комплексним і завершеним науковим дослідженням, присвяченим актуальній проблематиці кримінально-правової охорони діяльності державних і приватних виконавців, містить елементи наукової новизни, має теоретичне та практичне значення, а висловлені зауваження можуть бути враховані автором у подальших наукових дослідженнях і при вдосконаленні окремих положень дисертації.

Загальний висновок: на підставі викладеного вище вважаю, що подана дисертація **Нордіо Вадимом Вікторовичем** на тему: «Кримінальна відповідальність за правопорушення, вчинені виконавцями (державними або приватними) чи стосовно них» є самостійною, завершеною роботою, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що у сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для науки кримінального права, а саме – комплексно досліджено питання кримінальної відповідальності за правопорушення, вчинені виконавцями (державними або приватними) чи стосовно них, сформульовано на цій основі обґрунтовані рекомендації та пропозиції щодо удосконалення кримінального законодавства та практики його застосування.

Рецензована робота відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, наказу МОН України від 12 січня 2017 року № 40 щодо оформлення дисертації, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44), а автор дисертації **Нордіо Вадим Вікторович** за підсумками захисту заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право».

Офіційний опонент:

**Професор кафедри публічного та міжнародного права
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
кандидат юридичних наук, доцент**

